

לסלק שניהם גם יחד -

המפד"ל והמפכ"ל

במישטר דיקטטורי ודמוקרטי כאחד - מהווה סכנה פוטנציאלית לממשלה ולציבור. כי בידיה סמכויות כה רבות שניתן לנצלן בנקל לרעה, עד כי רובץ חטאת לפתח כל תחנת-מישטרה.

לכן זקוקה המישטרה בכל שעה לביקורת מצד עיתונות חופשית וזוהמת, שעונה בקוצה, ולפיקוח של הרשות האזרחית המופקדת עליה. הרצל שפיר ניסה לפרוק מעליו את שני סוגי הפיקוח. הפרשה האחת - והחמורה יותר, בעיני - היא פרשת הנסיון הנואז להכניס את העיתון נות לבנות-יפוא של המישטרה, כאמצעות דובר-דיקטטור הרשאי להדיח למידע, לשחרר אותם סוף לפנייהם את הדרך למידע, לשחרר אותם ולהענישם. הכז עז טהרונ הנוהלים הקיימים במדינות קומוניסטיות או פאשיסטיות.

הנסיון הזה ליצור מעמד של עיתונאים-מטעם ("מואמנים"), שהיו צריכים להוות למעשה עבדי הר מישטרה וסוכניה, די בו כדי לחייב את פטוריו של הרצל שפיר. כי הסכנה הטמונה בו לגבי יצירת מופלצת מישטרית בלתי-מבוקרת. המסוגלת להפעיל כל שיטה פסולה ולהפר כל חוק, מהווה סכנה ישירה למישטר הדמוקרטי.

הפרשה השניה - זו של ההאזנה במיפגש של ראש אנטי-המישטרה עם כתבי-המישטרה - חמורה מבחינה אחרת.

היתה זאת התנכלות ישירה לרשות האזרחית, הממונה על המישטרה. השיטה שבה נעשה הדבר, ומסכת השקרים שבאה בעיקבותיה מפי המפכ"ל, די בהן גם הן כדי להצדיק הדחת.

פרשה חמורה נוספת היא מסירת ההדלפה הכוזבת מטעם המישטרה על "ששת עריי המדינה" נגד אבו-חצירא.

אין זה עניין חסרי-חשיבות. בורג פגע ברגשות רבים כאשר הישועה פרשה זו לשיטותיו של יוזף גבלס הנאצי. אך גם בלי השוואה זו, זהו תקדים מסוכן ביותר. מה יהיה טיבו של מישטר שבו יכולה המישטרה להדליף מחר לכל העיתונים כי "צירלי ביטון משתייך לתא של פת"ח" או "גאולה כהן היתה שותפה לתיכנון ההתנקשות בראשי הערים" - ותסביר לאחר מכן שהפצת "העזר לחקירה"?

היה זה יחד עם מתן ההיתר לפריצה הבלתי-יחוקית למפעל-הבשר של חבורת-הכרם, מוכיחה שמשוה לקוי במושגיו של האיש שהיה ממונה על שמירת החוק ו- הסדר. ולא חשוב כי ההדלפה היתה נגד שר החשוד בקבלת-שחור, והשפריצה היתה נגד אנשים חשודים כראשי העולם התחתון.

מישטרה המשתמשת בשיטות בלתי-יחיות ובלתי-מוסריות, סופה להתדרדר לשיטות חמורות יותר.

בניגוד לכמה אנשים, הרואים את הכל מבעד למישקפי יחסים למפד"ל, עלי לקבוע כי אין אלה פרשות שוליות. אין לי ספק שאילו היה מדובר במפכ"ל פחות פופולרי, ובשר שאינו שייך למפד"ל ושאינו מסוכן בכל מיני פרשות, היו גם הם תובעים את פטוריו המפכ"ל בנסיבות אלה.

עם כל הצער על אדם אשר יכזב היה לתרום תרומה חשובה למישטרה, אני סבור כי המפכ"ל היה צריך לזכות.

■ ■ ■

י עוד ספוח לפרשה, במידה שהיא נוגעת לצד של המפכ"ל.

אחרי הדחתו השמיע המפכ"ל האשמות חמורות מאוד. אין הן מתייחסות דווקא לימים האחרונים. לדבריו, "נשאר בעיט" בעניינים חשובים מאד ראשית כהונתו. משרד-הפנים הזניח את המישטרה. היתה התערבות הרסנית בעבודתו.

אם כן, מדוע לא התפטר כדי להזעיק את הציבור על מצב מחפיר זה?

יתר על כן, המפכ"ל סיפר שהוא קיבל הוראה לסגור תיק חשוב, שבו רוכזו חשדות חמורים כלפי משרד-הפנים (קרי: שרי-הפנים).

אם כן, מדוע לא התפטר המפכ"ל מיד כדי למחות נגד פקודה בלתי-יחוקית כזאת?

מדוע הסתפק ב"הפקדת זיכרון-דברים" אצל רב-אלוף חיים לסקוב? איזו מין התנהגות היתה זאת? איך זה משלים מפקד-המישטרה עם פקודה כה פסולה, כה מחפירה? מדוע לא פירסם אותה מיד?

מדוע הודלף העניין בדרך עקיפה אחרי (המשך בטמוד 36)

את המישטרה ופיחה בה רוח חדשה. מדוע, אם כן, נעכרו היחסים בין השניים?

■ ■ ■

רור לי כיום, בדיעבד, כי ההערכה שמסרתי לבורג באותה שיחה חסופה במיסדרון כבר כללה את כל יסודות המשבר הנוכחי. במידה שהם נוגעים לאופיו של הרצל שפיר.

שנה אחת אינה תקופה רבה, אך ניתן לציין כי שפיר הצליח להפיח רוח חדשה במישטרת-ישראל. המישטרה זקפה את גופה, התמלחה גאוה חדשה.

במרוצת השנה היתה לה, אמנם, מפלה מוחצת אחת (פרשת אורון ירדן), אך עולות עליה ההצלחות הגדולות - פרשת אהרון אברחמיא (עד השלב הנוכחי). פרשת

המפכ"ל המודח: מי צריך ללכת?

הרצח הכפול, הפרשה של חבורת-המפוצצים, ועוד. ניצחונות אלה הם נחלתם של רבים. לא המפכ"ל במישרו תפס את הפושעים וניהל את החקירות. אם אכן הוא זוקף אותן לזכותו הבילעדית, כפי שנשמע מדבריו, יש בכך מידה רבה של התנשאות וזילזול בזולת. אך מאידך, כאשר גוף כזה שהיה נוחל הצלחה, יש להעניק את הזכות עליה קודם כל למו שעומד בראשו - כשם שהוא נושא באחריות הראשית לכישלונות.

גם אם תרומתו של שפיר להצלחות אלה היתה עקיפה, ועיקרה ברוח החדשה שהכניס למישטרה ובחיווק המוטיבציה של אנשיה, הרי מגיע לו צל"ש. מבחינה מיקצועית, הרצל שפיר היה מפכ"ל טוב - אזלי הטוב שבמפכ"לים עד כה.

■ ■ ■

מרכה הצער, אין זו הבחינה היחידה שבה יש לבחון את כישוריו של מפכ"ל.

המפכ"ל נושא במישרה בעלת אופי ציבורי מובהק. מבחינה זו הוא דומה למטכ"ל של צה"ל.

אדם יכול להיות מפקד-חיטבה נהדר, מפקד-אוגדה מזהיר, אלוף-פיקוד מצטיין, ומטכ"ל גרוע שבגרוע. כי למטכ"ל דרושות תכונות נוספות. עליו להיות בעל מבט פוליטי רחב, הכרה דמוקרטית עמוקה, רגישות ציבורית מובהקת. בהעדר תכונות אלה, הוא יכול להיות אסון לאומי. ויש דוגמה לכך.

מפכ"ל המישטרה מופקד על גוף, שהפיקוח הדמוקרטי עליו הוא חובה ציבורית עליונה. כל מישטרה בעולם -

ב אחד משיריו הידועים והארוכים ביותר מתאר היינריך היינה, המשורר הגרמני-יהודי בעל הלשון האלסטית, ויכוח בין נזיר ובין רב, בחצרו של מלך ספרד. בתום הוויכוח פונה המלך אל רעייתו היפהפיה ושואל לדעתה. תשובתה בת-האלמוות של המלכה (בתירגום חופשי שלי):

"מי צודק? זאת לא אדע. / אך את זאת אומר בלי פחד: / שהרב והנזיר / מסריחים שניהם גם יחד."

אילו היה היינה חי כיום במדינת-ישראל (ישמרנו האלו!) יכול היה לסכם את פרשת-השבוע במילים הבאות:

"זהו הפיכום מתחת / כל הפרשה הנ"ל: / לסלק שניהם גם יחד / המפד"ל והמפכ"ל!"

■ ■ ■

ל להצטרף לקריאת "עליהם ו" שנשמעה בפי כמה מידידי הטובים, אשר לגביהם יש כאן בעייה פשוטה: בצד האחד קציצה"ל ישרל"ב, בצד השני החבורה האפלה של המפד"ל. המסקנה: הרצל שפיר הוא קדוש מעונה, השר הוא מנוול.

בעיני העניין קצת יותר מסובך. יש לו יותר מצד אחד.

הכל יודעים איך נגמרה הפרשה. אך לא הכל יודעים איך היא התחילה. יש לכך חשיבות, אם רוצים לקבל תמונה מאוזנת. במיקרה הייתי מעורב בה, אם כי באופן שולי בהחלט.

לפני יותר משנה, באחת מישיבות הכנסת, עבר יוסף בורג ליד המושב שלי, עצר וישב במושב הסמוך. בפיו היתה שאלה: מי, לדעתי, צריך להיות המפכ"ל הבא?

אני מניח כי בורג שאל או לעצת רבים. אני מניח שהוא שאל גם אותי מכיוון שהעולם הזה מקדיש תשומת לב רבה מאוד לפעולות המישטרה, ומתח ביקורת קטלנית עליה ועל המפכ"ל הקודם.

מסרתי לו את דעתי: "המוראל במישטרה ירוד. גוברות בה האלימות והאכזריות. היחסים הפנימיים עכור רים. אין כיוון ואין גאוות-היחידה. למדנו בצה"ל כי במקרה כזה יש להחליף את המפקד ולהביא איש חדש מבחוץ. יש להביא מישהו שאינו נוגע במחלה, אשר יבוא מרחוק ויפיח רוח חדשה באירגון כולו. עצתי היא שתקח אלוף מצה"ל."

כששאל בורג מי עולה על דעתי, הזכרתי את האלוף ישראל טל (שלא רצה בכך) ואת אריק שרון (גם כדי לסלקו מן הממשלה, וגם מפני שהוא יכול היה לעמוד במשימה).

כעבור ימים אחדים נתקלתי בבורג במיסדרון הכנסת, והוא שאל אותי לדעתי על האלוף הרצל שפיר.

השבתי כי אני מכיר את האיש מקרוב, אך שמעתי עליו טובות כחייל בלי חוכמות, כמארגן מוכשר וכאיש ישר-דרך. אולם, הוספתי, הוא גם הוכיח כי אין לו חוש ציבורי. ככהנו כראש המישלחת הישראלית בדיונים על הפרדת-הכוחות בזנבה, התנהג בגסות כלפי העיתור נאים ופקידי משרד-החוק, ופעם אף גירש אותם בבושת פנים מן החדר.

כעבור כמה ימים מינה בורג את הרצל שפיר. אני יודע אם עצתי תרומה ועזרה כלשהי למינוי זה. שמחתי עליו. כאשר ראיתי את שפיר בכנסת, ערב כניסתו לתפקיד, איחלתי לו הצלחה מקרב-לב, הדגשתי את הצורך בחיסול השיטות האלימות במישטרה, ורמזתי בעדינות מירבית שאני מקווה כי יחסיו עם הציבור והעיתונות יהיו תקינים.

■ ■ ■

אני מזכיר שיחות אלה כי הן מבליטות עובדה הנשכחת כימעט בהמלות הימים האחרונים: בורג מינה את שפיר, איש לא כפה אותו עליו.

כאשר מינה אותו, ידע כי הוא בוחר באיש חזק, בעל יוקרה צה"לית רבה.

אילו רצה בורג במשרת נאמן ונכנע, יכול היה לבחור באחד מחצי תריסר קציני-המישטרה הבינוניים שעמדו לרשותו. יש ביניהם כמה וכמה מלחכי-פינכה נכנעים, שהיו מקבלים את המינוי בנושק-ידי והיו לאחר מכן ממלאים את כל מישאלותיו של השר. כבר היו מפכ"לים כאלה.

זכותו של בורג יש לציין, לפחות, שהיה לו אז הרצון במפכ"ל סמכותי, אשר יזעזע